

NIK PERUMOV

Letopisy
zlomu

TRIFID

Nik Perumov
Letopisy zlomu

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

Russian title: Алмазный Меч, Деревянный Меч
Copyright © Nikolay Perumov, 1998, 2004
Translation © Konstantin Šindelář, 2007, 2017
Cover illustration © Rima Jean, 2017
Cover design © Renata Brtnická, 2017
© Stanislav Juhaňák – Triton, 2017

ISBN 978-80-7553-263-3

Stanislav Juhaňák – TRITON, Vykáňská 5, 100 00 Praha 10
www.tridistri.cz

NIK PERUMOV

etopisy
zlomu

NIK PERUMOV

Letopisy
zlomu

Stanislav Juhaňák - TRITON

PROROCTVÍ

„Až Dva bratři získají svobodu, nastane konec časů.“

„I ocitnou se Danu na pokraji zoufalství. Však až zbude jich méně než říčních oblázků v dlani, nastane čas jejich pomsty.“

– Iäiáëñně Moudrá, Vidoucí lidu Danu

KÁZÁNÍ O KALICHU, BOHOSLUŽBA VE SPASITELOVĚ CHRÁMU

„Pravdu nyní dím – stává se, že malý hřích obrátí vniveč celičský zbožný život a za prohřešek jednoho pykají všichni. Slyšte mě tedy! Žijte zbožně a skromně, neboť hříchy světa se hromadí a nastane den, kdy budou všechny zváženy a změřeny a nikdo se nedozví, jaký malý hřích rozkymácel kalich Jeho trpělivosti.

A ještě vám, neméně pravdivě, říkám – bojte se! Neboť přijde chvíle, kdy tři spící bestie získají svobodu; nebudou však mít moc škodit živým bytostem hned, nýbrž až po uplynutí tří dnů. Dokud se neosvobodí všechny tři, kalich se nevylije. Modleme se tedy k němu, aby nás před tímto strašným osudem uchránil. Amen.“

ČÁST PRVNÍ

Kapitola první

Hlavně se dostat do Chvalinu, než nás dožene Liják...

Probudila se, vymanila se ze zajetí mělkého, neklidného spánku. Děrami a škvírami ve vozové plachtě pronikal dovnitř studený říjnový vítr. Tenká a vetchá deka před ním ani trochu nechránila; kdyby dívka nebyla k smrti unavená, až do rána by nezamhouřila oka. Starý šrám na krku ji příšerně bolel – neklamná předzvěst deště. Starý a děsivý šrám... Moc děsivý...

Zase cesta. Prokatě! A to věčně „...než nás dožene Liják...“, v nejrůznějších obměnách opakované bez výjimky všemi členy cirkusového souboru.

Ano, zdejší Liják si skutečně zasloužil jmenovat se právě takto – s velkým počátečním písmenem. Nebyl to žádný deštiček, který by si jenom tak začal kapat; doopravdy je doháněl. Pochmurná a temná nebeská armáda se kvapem blížila od východu; na obzoru se svíjela černá mračna, jako kdyby tam v dálce planuly nevídané požáry. Lidé však měli sklon popisovat vše, co se týkalo vražedných lijáků, těmi nejobyčejnějšími výrazy; jako by je to snad mohlo uchránit před nemilosrdnou smrtí řinoucí se z oblohy!

Tentokrát tato slova pronesl Kicum, starý klaun, který trávil každou volnou chvíli ve společnosti flašky. Jeho ruce se už klepaly a z úst mu táhlo jakýmsi alchymistickým sajrajtem, a to i v těch vzácných chvílích, kdy byl nějakou náhodou střízlivý. Na pódium nikdy nevycházel bez „malého ločku pro štěstí“. Objem tohoto „ločku“ kolísal od jednoho džbánku až po celou láhev silného trpaslického „Kamenného žáru“.

Schoulila se v marné snaze zachovat si alespoň poslední zbyteček tepla. Konec spaní, za chvíli ji někdo z lůžka vyžene. Vůz se zastaví nejdéle na několik minut, aby si lidé mohli nabrat vodu ze studny u silnice; brzy se zase rozjede a povleče se dál opuštěnou, všemi bohy zapomenutou lesnatou divočinou, nazývanou Sobolí pustina. Oddělovala slavné město Chvalin od neméně slavného města Ostrag.

„...hlavně to stihnout, než nás dožene Liják...“

Na noc se nezastavovali. Ve vzácných chvílích odpočinku nerozdělávali oheň. Jídlo si vařili na malých kamnech, která v zájmu bezpečnosti vynášeli z vozu ven.

Protože pokud je Liják zastihne na cestě, udělají lépe, když si ještě před dopadem prvních kapek sami podřežou žíly.

Dívka nečekala na štouchanec do boku; odhodila deku a protáhla se – lehce a graciózně, jako divoká kočka. To ostatně nebylo příliš daleko od pravdy. Díky zašpičatělým ouškům se skutečně do jisté míry podobala kočce – ovšemže právě divoké.

Gagáta pocházela z danuských kmenů. Přesněji řečeno jméno Gagáta dostala od lidí pro své neobvyklé černočerné vlasy, černější než havraní křídla; jak se však jmenovala doopravdy, nikoho ani v nejmenším nezajímalo.

„Aha, tak ty už ses probrala...“ Kicum seděl na ošuntělé truhličce s rekvizitami a pil horký čaj z popraskaného kostěného hrnku. Vozem to ne-milosrdně házelo ze strany na stranu, ale starému klaunovi se neznámo jak dařilo nevytlít ani kapičku.

Bohové! Kicum pije zrána čaj!

„Dej se do práce, ty náš malý ušounku! Vidíš, kotle jsou špinavé, od večera je nikdo neumyl. A vodu místo tebe – sem i k panu Onfimovi – natahal Tróša. Bylo by od tebe pěkné, kdybys už tomu klučinovi dala. Na znamení díků...“

Dívka (žádný člověk by jí nehádal více než čtrnáct let; o tom, kolik jí mohlo být podle počítání bohaprázdných Danu, by se nikdo věřící ve Spasitele, Pravého boha, vůbec nenamáhal uvažovat) se posadila na bobek a prstíky si roztáhla záhyby příliš širokých kalhot, aby jí nepřekážely. Uštěpačně se k němu obrátila:

„Piješ čaj! Znamená to snad, že ti soudek trpajedu konečně ukázal dno, ó, velevážený Kicumе, nechť ti tvé bělostné líčidlo na pódiu nikdy neopadá?“ Gagáta se obratně vyhnula rozedranému střevíci, kterým se jí stařík pokusil trefit do hlavy, a vyplázla na klauna jazyk.

Kicum s ní zacházel nejlépe ze všech cirkusáků. Snad kromě Tróši, jenomže ten byl téměř stejný vyvrhel jako ona.

Střevíc se odrazil od plachty a svůj let ukončil tím, že bacil do hlavy zmíněného Tróšu, mladíka, kterého si pánové Onfim a Onfim vybrali do svého cirkusu pro záviděníhodné zdraví, od přírody obrovskou sílu a neméně obrovskou přitroublost, okořeněnou důvěřivostí. Těžké železné koule spojené řetězem se v jeho ruce zdály být lehké jako pírká. Tróša je vyhazoval vysoko do vzduchu, chytal je, točil jimi a přehazoval si je z ruky do ruky – to vše za doprovodu achání, vzdychání a obdivných pohledů znuřených ženušek kupců, které jejich nerozumní manželé vzali na jarmark do Chvalinu, Ostragu či Ježelynu. Téměř každé vystou-

pení končilo tím, že pan Onfim První bral Tróšu za ruku a kamsi ho odváděl; majitel cirkusu se pak vždycky vracel navýsost spokojený. Zato mladík se pokaždé objevil až následujícího rána a v odpověď na všechny lačné dotazy Tukka a Tokka, bratří akrobatů, pouze rozpačitě krčil rameny: „Ále, celou noc na mně hopsala, kráva jedna pitomá... Kdybych si tak místo toho mohl pár minut točit s koulema. Uspoko... co? Kdepak, takováhle slova já neznám, pane Tukku, to mi rače prominout... Jenom jsem utahanej, to je všechno. Zase mě nenechali se pořádně vyspat. Jako vždycky...“

„Au!“ Disciplinovaný Tróša okamžitě otevřel oči. „Pardon, pane Kicume... Už vstávám, pane Kicume...“

„Mám vám pomoci trochu se probrat, pane Kicume?“ navázala Gagáta, mistrovsky napodobující mladíkův hlas.

„Pitomě!“ začal se rozčilovat klaun, ale vtom si všiml dívky, která se již skláněla nad kotlíky. „Zatraceně, Gagáto, ty jedna toulavá kočko, to jsi byla zase ty! Kolikrát se ještě nechám nachytat na tenhle tvůj hloupý fórek?!“

Danu si odfrkla.

Mohla si to dovolit – dokud se ještě neprobudil pan Onfim, bratří akrobati a ostatní obyvatelé obou cirkusových vozů. Jenomže potom promluví karabáč. Pokud nebude poslouchat, samozřejmě.

Gagáta se sklonila ještě níž.

Vrstva přiškvařeného tuku a kotelního kamene se smývá zatraceně těžko, obzvláště má-li někdo po ruce jen něco písku a ledovou vodu. Ať na tom byl cirkus sebehůř, pan Onfim První a bratří akrobati – majitelovi pochlebovači a donašeči – se v jídle nikterak neomezovali. Po bohaté krmi se ovšem pan Onfim chápal karabáče a vlastnoručně se staral o to, aby akrobati zbytečně nesádelnatěli. Oba bratří únavná cvičení trpně snášeli; až na nějaké to občasné bolestné zakňučení.

„Ahoj, Tróšo!“

„Jejda, ahoj, Gagátko...“ Zrudl a vmžiku se podobal polodivokému jizhanovi se sluncem osmahlou tváří, jací se živí rybolovem na poledních březích Vnitřních ostrovů.

Působilo to téměř komicky. Mladík, kterého na jarmarcích skoro každý den strkali do postele k nějaké mladé kupcové, nebo dokonce i ke znuděné urozené milostpaní, se před Gagátou neskutečně ostýchal a upadal do rozpaků. Vypadalo to, že jeho prosté srdce navěky lapila černovlasá danuská dívka se zašpičatělými ušima, příslušnice odporne a mrzké rasy Nelidí, jak ji charakterizovali uznávaní páni bohoslovci z Melynu, hlavního města Říše.

„Díky, žes donesl vodu.“

Začínat den takovouto nepřijemnou činností není nic moc, ale co se dá dělat. Nikdo nemůže s jistotou říci, co rozžhnevá nebo nerozžhnevá pana Onfima Prvního. Někdy ho čistota nádobí vůbec nezajímá a jindy zas kvůli tomu začíná hystericky rvát a vyvádět – vždycky to pak končí ránou nebo přímo výpraskem.

Tróša se chystal odpovědět, ale místo toho jen upadl do ještě větších rozpaků, a tak pouze mávl rukou. „To nic... to já vždycky...“

„Hej, vy tam, už jste vzhůru, holoto líná?“ houkl z kozlíku Nodlik, který během druhé poloviny noci zastával funkci vozky. On a jeho manželka Evelína byli ve skutečnosti žongléři; bez přestání si navzájem nasažovali parohy, hádali se a prali. Kdykoli však šlo o nadávky a posměšky na Gagátinu adresu, rychle nacházeli společnou řeč.

„Kolik jsme toho za noc ujeli, Nodliku? Zahod' opratě, mám tady čaj,“ ozval se Kicum. „Studená cesta mění srdce i duši v led – je načase se malinko zahřát!“

Gagáta nikdy nedokázala pochopit, jak je možné, že se Kicum ke všem chová úplně stejně – k ní, k Tróšovi i k Nodlikovi s Evelínou, kteří nacházeli zvrhlé potěšení v tom, když mohli danuské dívce dělat všeli jaké naschvály.

„Čaj? Vážně jsi řekl čaj, ó největší z komiků?“ zvolal Nodlik. „Sem s tou špinavou kočkou! Gagáto! Hni sebou, nebo to od nás zase pěkně schytáš!“

To „od nás“ Nodlik neřekl náhodou. Evelína si nikdy nenechala ujít příležitost zúčastnit se surového trestání.

„Nech ji být, Nodliku. Zrovna drhne kotle.“

„Aha... Jasně, to je pro ten danuský neřád ta nejlepší práce. Tak ať sem jde Tróša.“

„Ano, ano, hned, pane Nodliku,“ pospíšil si silák s odpovědí.

Nodlik mu hodil opratě (přičemž jedním koncem šikovně trefil Tróšu do oka) a přelezl z kozlíku do vozu. Byl vysoký – ale celý jaksi neforemný, kostnatý, polámaný, s protáhlým unylým obličejem, který nedokázala oživit ani vrstva líčidla. Žonglérovo čelo bylo poseté rudomodrými uhry; dlouhé řídké vlasy, strakaté šedinami, mu visely v mastných cancourech – a to bylo Nodlikovi podle lidského počítání teprve pětatřicet!

„M-m-my... už vstáváme?“ otázal se chraplavý hlas, který jako by snad ani nepatřil ženě. „Hej, děvko, máš už hotovou snídani?“

Děvka bylo Evelínino nejlaskavější oslovení pro Gagátu.

„Čistí kotle, má milá,“ považoval za nutné podotknout Kicum.

„Ty seš ale vůl... To jsi ji musel poslat dělat zrovna tohle? Doufám ale, že jí Onfim nařeže tak jako tak – aby byla nějaká zábava...“

Evelína se pomalu vyhrabala zpod dvou příkrývek. Na rozdíl od Gagáty, která se musela spokojit s jakýmsi starým plesnivým hadrem, měli všichni ostatní, Tróšu nevyjímaje, normální deky. Páni Onfimové si dobře uvědomovali, že od nachlazeného cirkusáka nelze očekávat žádné velké výkony. Avšak nikoho – dokonce ani prostoduchého Tróšu – nenapadlo, že by se mohl podělit o teplo s nelidskou Danu. V tomto ohledu se mladý silák ničím nelišil od všech ostatních.

V Gagátině tváři to zacukalo.

Jsou to jen špinavá prasata. Špinavá, opilá a nadržená prasata. Prase může povalit Danu do bláta, ale pravý Danu proti němu nikdy neobrátil svůj hněv. Upřímně řečeno, tento citát z A'tańń-eéűy Ákhimm, v primitivním lidském písmu Tan-eu-Achim, tedy ze Šesti královských knih, Gagátu v poslední době jaksi přestával utěšovat.

Teď už bylo celé osazenstvo prvního vozu pohromadě. Kicum, Nodlik, Evelína, Gagáta i Tróša, usazený na kozlíku. Vzadu se vlekl druhý vůz jejich cirkusu, podstatně větší a přepychovější. Plachta, jež ho kryla, byla nová a pevná, bez jediné trhliny. Jeli v něm pan Onfim První, zaklínač hadů Jeremej, bratři akrobati a Taňša – Smrtící panna, jak ji pokřtili jarmareční křiklouni. Samotný pan Onfim První, jak se na správného cirkusového principála sluší a patří, se zabýval vybíráním peněz a výplatou mezd. Onfim Druhý setrval v Ježelynu, odkud s pomocí poštovních zaklínadel posílal nevlastnímu bratrovi zprávy, kde a kdy bude nejvýhodnější uspořádat další vystoupení.

Seznam artistů cirkusu Onfim&Onfim končil Gagátou. Byla pro cirkus vším: služebnou, myčkou nádobí, švadlenou, kuchařkou, tanečnicí, hudebnicí, akrobatkou, živou panenkou, kterou Kicum pro potěchu veleváženého publika mlátil atrapou kyje do hlavy i jiných částí těla, i živým terčem při vystoupeních Smrtící panny. Netřeba říkat, že na mzdu neměla nárok. Hubený krk Danu svíral očarovaný obojek, nedbale odliť z nekvalitního železa. Byla otrokyní bez práva na vykoupení.

„Dělejte, dělejte, musíme se pomodlit,“ popoháněl ostatní zbožný Nodlik. „A ty, proklatá Danu, koukej sklopit oči. Nemáš co zírat, jak se poctiví lidé vroucně modlí k našemu Spasiteli...“

Pravý bůh. Ten, který odevzdal do rukou svého vyvoleného národa všechnu zemi od nejkrajnějšího východu po nejkrajnější západ, sežehl jeho nepřátele na popel, zpevnil hradby jeho měst a učinil jeho zbraně neporažitelnými. A který nad ním neúnavně, den za dnem, drží ochrannou ruku.

Všichni v cirkusovém voze – s výjimkou Gagáty – se přidali k Nodlikově modlitbě. Církev zakazovala Danu křest i svaté přijímání. Měli právo existovat buďto jako pokoření nepřátel, čili otroci, anebo jako nepřátelé dosud nepokoření, což byl samozřejmě pouze dočasný stav.

Gagáta se mimoděk zaposlouchala do monotónně odříkávajících hlasů.

„...a nedovol zlu, by přišlo...“

„Bože, zbav nás...“

Pořád jedno a totéž. Gagáta už tuto ranní modlitbu znala nazpaměť. Huhňavými hlasy ji opakovali duchovní ve sběrném otrockém táboře, kam byli odváděni právě lapení Danu; duchovním odpovídaly vychlastané hlasy strážných; omílali je i dozorcí v zařízení pro ty, kteří se odmítali smířit s otrockým obojkem; mumlali si je pod nos tlustí překupníci, když škemrali alespoň o špetku úspěchu – čili o další zdárný podvod; prskaly je hospodyně, přicházející, aby si vybraly služebné a zároveň milenky pro své manžely, protože Danu samozřejmě nejsou ženy, nýbrž jen nádoby pro uspokojování nízkých mužských potřeb.

Gagáta naslouchala modlitbě. Velká, vskutku velká musí být moc tohoto nového boha, když svěřil hunnusům strašnou a nepřemožitelnou bojovou magii! Když na územích odjakživa patřících Danu, elfům, trpaslíkům, orkům, trolům, koboldům, půlčikům, chedům, gurrům, garidům a mnoha dalším rasám pomohl vytvořit bezútešnou Říši, noční můru a postrach všech Nelidí, nenasatného netvora, požírajícího srdce a játra svých nepřátel a říhajícího legiemi, jež postupují stále dál a dál, až k oceánským břehům! Místo vznešených labutích lodí elfů a Danu, zvyklých hnát se zvlněnými dálavami, teď moře rozdírají přídě válečných galér, opatřené klouny a okované červenou mědí. A Episkopát se ze všech sil snaží, přičemž se řídí odvěkým pravidlem „Rozděl a panuj“. Volní, pro Říši užitečný národ nepřekonatelných válečníků, byli oficiálně připuštěni ke svatému přijímání. Pokoření půlčici se zase podle duchovních vydali na „cestu osvětlení“; jejich městečka a vesničky sice musejí odvádět vysoké církevní a řádové daně i říšské desátky, ale jinak jsou víceméně nechávány na pokoji.

Církevní hodnostáři a mágové umožnili jakžtakž obchodovat trpaslíkům, zahnaným hluboko pod zem, zatímco orkům, trolům a goblinům dovolili vykonávat alespoň podřadné práce. Říšských trhů se již směji účastnit i pochmurné karavany koboldů.

Zato mrzcí Danu a elfové zůstávají mimo zákon. A stejně tak chedové, gurrové a garidové, odmítnuvší kapitulovat. Posledně jmenovaní však jen stěží chápou, co se doopravdy děje – jsou to jen zabijáci a divo-

cí krvežízivci, které nemilosrdně hubili ještě samotní Danu, původní vládcové lesů...

Třebaže Gagáta přebývala ztracena v myšlenkách, její ruce po celou dobu mechanicky drhly železné útroby kotlů.

„Tak co, už jsi skončila?“ Evelína si pedanticky prohlédla kov vyleštěný tak, že se blýskal a třpytil přímo k neuvěření. „Tak a teď se podíváme...“

„Hej, vy tam vepředu!“ křikl kdosi ze zadního vozu.

Gagáta zvedla hlavu.

Obrovský vůz pana Onfima Prvního táhlo hned šest koní, zapřažených ve třech párech za sebou. Na kozlíku trůnil Jeremej, zaklínač hadů; přesněji řečeno v danou chvíli ani tak netrůnil, jako spíše poskakoval a mával rukama.

„Hej! Vy tam! Vepředu!“ zaječel znovu. „Už jste se pomodlili? Ptá se pan Onfim! A ještě něco! Pan Onfim chce, aby za ním ihned přišla ta Danúúú!“

„No jo, pomodlili, pomodlili,“ zabručel Nodlik.

V kalném pohledu, který Kicum věnoval Gagátě, se mihlo něco jako soucit.

Principál kočovného cirkusu měl dnes tu smůlu, že se probudil příliš brzy. Obvykle neotvíral oči před polednem. Pak se pomodlil a začal se věnovat práci. Jeho časně probuzení znamenalo nepříjemnosti pro všechny artisty bez výjimky, dokonce i pro bratry akrobaty; v relativním bezpečí byla snad jediné Smrtící panna, která panu Onfimovi Prvnímu každý večer nadšeně zahřívala postel.

Tady, uprostřed Sobolí pustiny, navíc s vražedným Lijákem za zády, by vyhození z vozu znamenalo jistou smrt. Pan Onfim se navíc už beztak nacházel v mizerném rozpoložení, neboť musel dobrou čtvrtinu peněz vydělaných cirkusem během této sezony vyplatit ostragskému mágovi, jenž očaroval koně kouzlem neúnavnosti.

Danská dívka vyklouzla z vozu střelhitě jako lasička. Každíčký její pohyb oplýval nelidskou pružností a ladností; vypadalo to, že neběží, ale proudí jako potůček.

Tróša se otočil a vyprovodil Gagátu dlouhým pohledem, načež si s povzdechem potichounku mlaskl.

„Ha, ta děvka to teď pěkně schytá!“ zahihňala se Evelína. „Ale jak to mám chápat – to teď zůstaneme bez snídaně?“

„To přežiješ,“ prohodil Kicum nevzrušeně. Klaun, ač to bylo neuvěřitelné, ještě pořád neměl v ruce neodmyslitelnou láhev. Buďto mu vážně došly zásoby alkoholu, nebo se mu ve snu zjevil samotný svatý Suchoúst, jenž nenávidí všechny pijáky.

Evelína zkrřivila rty, ale neřekla nic. Starého klauna se s Nodlikovou pomocí pokusila šikanovat jen jednou – kdysi dávno, když se ještě domnívala, že bude snadnou obětí. Žonglér pak celý týden úpěl na lůžku, zatímco Evelína se musela pořádně praštit přes kapsu, aby si od čarodějky-kosmetičky nechala napravit zjevnou asymetrii ve tváři. Od té doby oba nechávali Kicuma na pokoji.

Teď si svůj hněv pohotově vybila na Nodlikovi. Ten vtáhl hlavu mezi ramena a poslušně se pustil do kuchtění.

* * *

Gagáta se obratně vyhnula karabáči, který jí zasvištěl těsně kolem ucha. Zaklínač hadů rozčarovane zahromoval.

„Dobré ráno, pane Jeremeji,“ zazpívala dívka medovým hláskem; přímo v běhu se jí podařilo udělat pukrle. Chytila se postranice vozu a vmžiku se ocitla uvnitř.

Ve voze pana Onfima bylo teplo. Stála zde hned dvoje malá kamna, jedna z nich obložená kameny. V obou však už hořel oheň. Vedle kamen se mačkali bratři akrobati, které vývoj událostí zjevně vyvedl z míry. Tukk i Tokk měli tváře celé umouněné od sazí.

Pan Onfim ležel na truhle-pokladně, zastlané hned čtyřmi vrstvami dek. Kolem něho pobíhala Taňša, Smrtící panna, a nosila mu misky plné horkých pokrmů.

Ano, to bylo vskutku něco nevidaného. Pan Onfim rozkázal své milence, aby mu vařila! Obvykle to měla na starosti danuská otrokyně; dnes se tedy muselo stát něco mimořádného.

Majitel cirkusu se nikdy příliš neobtěžoval zdvořilostmi či jen obyčejným zdravením. Dokonce i s Taňšou zpravidla rozmlouval asi takto: „Připravena? Tak jak dlouho mám ještě čekat? Vyhrň si sukni a ohni se! A vy se otočte, dobytci...“

„Projíždíme kolem zbytků Drungského lesa,“ zasyčel na Gagátu. „Uděláme si zastávku. A projdeme se. Spolu, jen my dva. Sbal si fidlátka. A nenuť mě čekat! Nebo...“

„Ano, majiteli Onfime.“ Danu se hluboce uklonila.

Špinavá prasata. Drungský les! Západní hranice země Danu... poslední bašta. Věděla jsem, že se nám ocitne v cestě... Volal mě, poznal mě na vzdálenost desítek mil – jenom si nedokázal všimnout obojku na mém krku... Velcí bohové, vypadá to, že se Onfim docela vyzná v historii! A já se budu muset znovu dívat, jak nohy bídného hunnuse poskvřňují posvátnou půdu mých praotců!